Η κυρά Σαρακοστή

Η κυρά Σαρακοστή που ‘ναι έθιμο παλιό
Οι γιαγιάδες μας τη φτιάχναν με αλεύρι και νερό
Για στολίδι της φορούσαν στο κεφάλι ένα σταυρό
Μα το στόμα της ξεχνούσαν γιατί νήστευε καιρό
Και τις μέρες της μετρούσαν με τα πόδια της τα εφτά
Κόβαν ένα τη βδομάδα μέχρι να ‘ρθει Πασχαλιά

Χελιδονίσματα

Καλωσόρισε την άνοιξη με μια χελιδόνα!

Αντίγραψε αυτή τη χελιδόνα σε ένα μαύρο χαρτί κανσόν.
Βάψε το λαιμό της και την κοιλιά της με άσπρη ξυλομπογιά.
Χρωμάτισε το ράμφος της με πορτοκαλί χρώμα,
κόψ' την και κόλλησέ τη σε ένα ξυλάκι.
Αν θέλεις, στερέωσε με χρωματιστές κορδελίτσες ένα κουδουνάκι!
Έτοιμη η χελιδόνα σου!

Παλιά τα βαπόρια γύρναγαν στις γειτονιές
με τις χελιδόνες στα χέρια και τραγουδούσαν

Χελιδόνι βάτεψε
Ήβρε βούργο κι έκατσε
Και χαμοκελάηδησε
Μάρτη Μάρτη μου καλέ.

ΜΗΝ ΞΕΧΑΣΕΙΣ ΝΑ ΖΗΤΗΣΕΙΣ ΒΟΗΘΕΙΑ
ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΟΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ!

Αντίγραψε αυτή τη χελιδόνα σε έ
Βάψε το λαιμό της και την κοιλιά τη
Χρωμάτισε το ράμφος τ
κόψ' την και κό
Αν θέλεις, στερέωσε με χρωματιστές κορδ

Παλιά τα βαπόρια γύρ
με τις χελιδόνες στα χέρ

Η

Μάρ

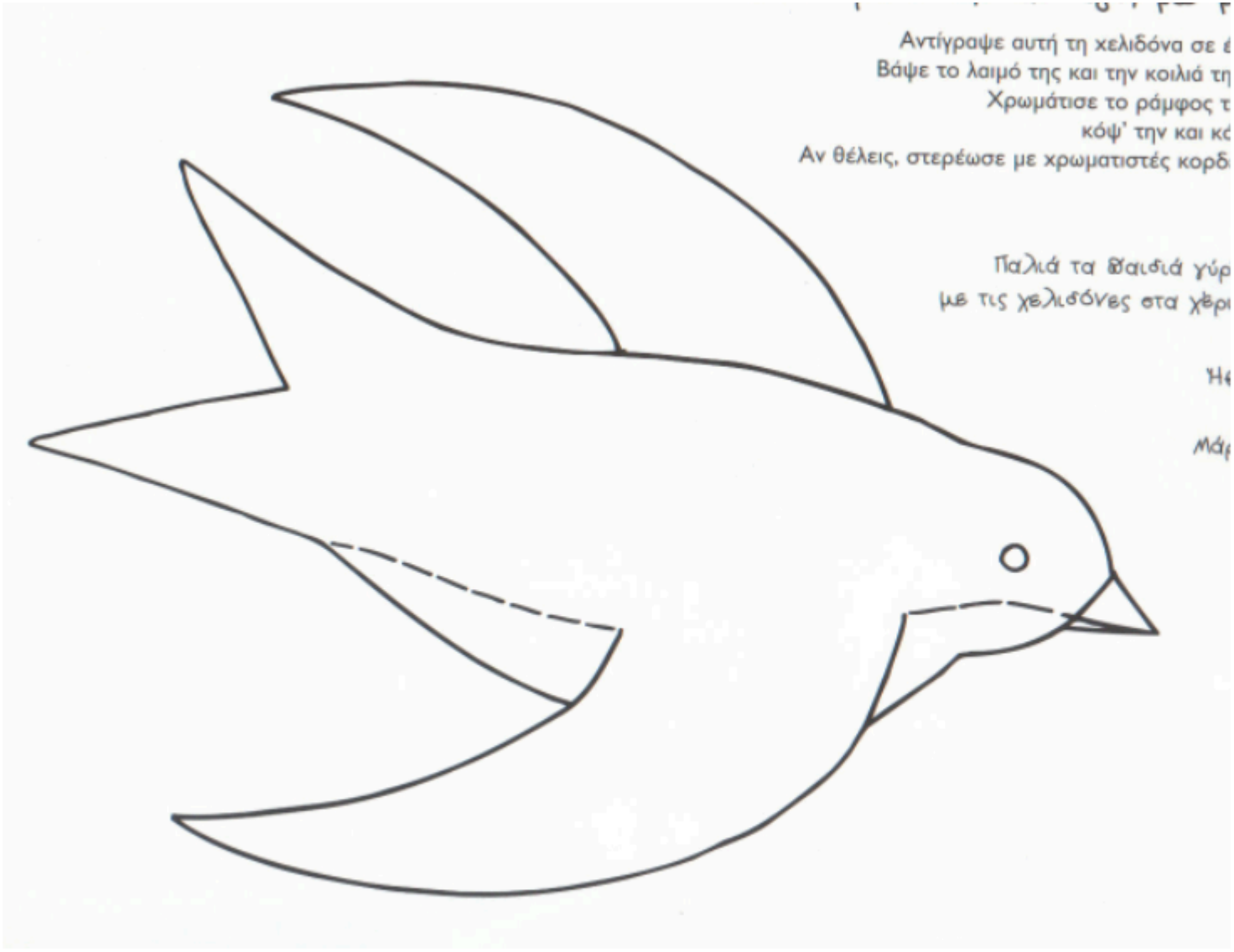

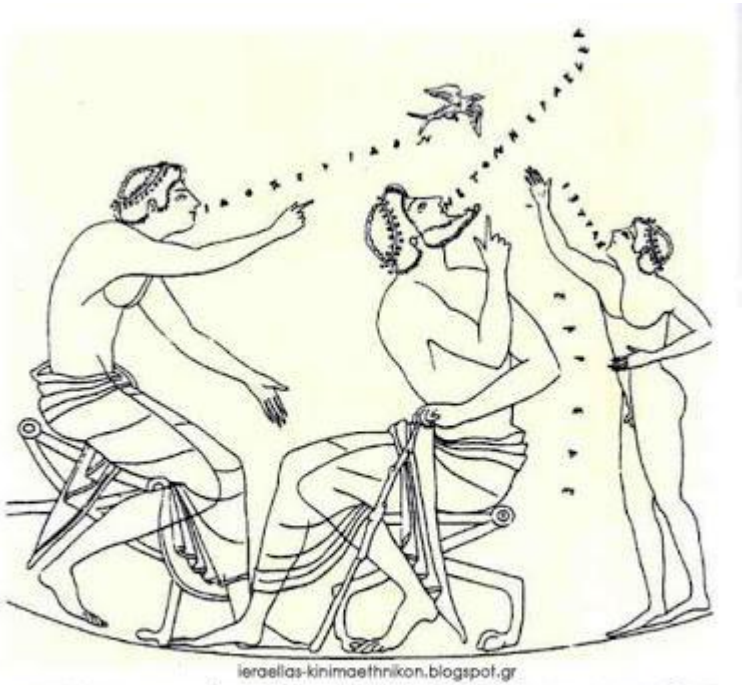

ieraellas-kinimaethnikon.blogspot.gr

Χελιδόνι που προμηνύει την έλευση της άνοιξης. Παράσταση σε αττικό αγγείο (πελίκη), έργο ίσως του Ευφρονίου, 6ος π.Χ. αι. «Δείτε ένα χελιδόνι», φωνάζει ο νέος άνδρας αριστερά. Το αγόρι δείχνει κι αυτό: «Να 'το». Και ο ηλικιωμένος άνδρας αναφωνεί: «Μα τον Ηρακλή, έφτασε η άνοιξη».

Τον μήνα Μάρτη στην αρχαία Ρόδο σε άγνωστη ημερομηνία του τοπικού μήνα Βαδρόμιου τελούνταν η εορτή τα "Χελιδόνεια" ,μια εορτή για την υποδοχή της άνοιξης και των χελιδονιών, της οποίας η ίδρυση αποδίδεται στον Λίνδιο Κλεόβουλο.

Μικρά παιδιά τριγυρνούσαν από πόρτα σε πόρτα και ζητούσαν χρήματα, σύμφωνα με
τον Αθηναίο, χρονολογείται στον 6ο π.Χ. Αιώνα.

Ο Αθηναίος σημειώνει ότι το χελιδονίζειν ήταν για τους Ροδίτες, ένα είδος αγερμού (συλλογή χρημάτων, όπως στα σύγχρονα κάλαντα) και διασώζει ένα τέτοιο τραγούδι μνημονευόμενο από τον Θέογνι στο δεύτερο βιβλίο του “Περί θυσιών” στη Ρόδο.

Τραγουδώντας μικρά άσματα αντίστοιχα με τα σημερινά κάλαντα "Τα χελιδόνεια" που κατά την Ελληνιστική περίοδο διαδόθηκαν στον Ελληνικό κόσμο, επέζησαν έως τον 10ο αιώνα, οπότε και απαγορεύθηκαν από την "εν Τρούλλω" 6η Οικουμενική σύνοδο 939 μ.Χ. ως κατάλοιπο του Ελληνικού εθνισμού.

ΗΛΘ΄ ΗΛΘΕ ΧΕΛΙΔΩΝ, ΚΑΛΑΣ ΩΡΑΣ ΑΓΟΥΣΑ ΚΑΙ ΚΑΛΟΥΣ ΕΝΙΑΥΤΟΥΣ, ΕΠΙ ΓΑΣΤΕΡΙ ΛΕΥΚΑ, ΕΠΙ ΝΩΤΑ ΜΕΛΑΙΝΑ, ΑΝΟΙΓ ΆΝΟΙΓΕ ΤΑΝ ΘΥΡΑΝ ΧΕΛΙΔΟΝΕΙ, ΟΥ ΓΑΡ ΓΕΡΟΝΤΕΣ ΕΣΜΕΝ ΑΛΛΑ ΠΑΙΔΙΑ {Κλεόβουλος ο Λίνδιος}.

Παλάθαν συ προκύκλει..... Φέρε σύκα αρμαθιασμένα
εκ πίονος οίκου .....απ' το πλούσιο το σπίτι
οίνου τε δέπαστρον .....ένα κύπελλο κρασί
τυρού τε κανίστρου. .....και καλάθι με τυρί.

Χελιδόνισμα

῾Ηλθ΄ ἦλθε χελιδὼν
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἐνιαυτούς,
ἐπὶ γαστέρα λευκά,
ἐπὶ νῶτα μέλαινα.

Παλάθαν σὺ προκύκλει ἐκ πίονος οἴκου
οἴνου τε δέπαστρον τυροῦ τε κάνιστρον.

καὶ πύρνα χελιδὼν καὶ λεκηθίταν οὐκ ἀπωθεῖται.
Πότερ᾽ ἀπίωμες ἢ λαβώμεθα;

10 εἰ μέν τι δώσεις. εἰ δὲ μή, οὐκ ἐάσομες.
ἢ τὰν θύραν φέρωμες ἢ τὸ ὑπέρθυρον
ἢ τὰν γυναῖκα τὰν ἔσω καθημέναν.
μικρὰ μέν ἐστι, ῥᾳδίως νιν οἴσομες.
ἂν δὴ φέρῃς τι, μέγα δή τι φέροις.
15 ἄνοιγ᾽ ἄνοιγε τὰν θύραν χελιδόνι.
οὐ γὰρ γέροντές ἐσμεν, ἀλλὰ παιδία.

Μετάφρασι

῾Ηρθε ἦρθε ἡ χελιδόνα,
φέρνει τὸν καλὸ καιρό,
φέρνει τὴν καλὴ χρονιά.
εἶναι ἄσπρη στὴν κοιλιά,
μαύρη στὴ ῥάχι ἐπάνω.

Κύλα κατὰ δῶ ἕναν πελτὲ σύκου ἀπ᾽ τὸ σπιτικὸ τὸ γεμάτο καλούδια.
κέρνα μας ἕνα ποτήρι κρασί, δός μας κι ἕνα πανέρι τυρί.
ἡ χελιδόνα δὲν λέει ὄχι καὶ στὰ σταρόψωμα καὶ στὴν κουλούρα.

Τί λές; θὰ μᾶς δώσῃς ἢ νὰ φύγουμε;

κι ἂν μὲν μᾶς δώσῃς, καλὰ καὶ καμωμένα.
ἂν ὅμως δὲν μᾶς δώσῃς, δὲν θὰ περάσῃ ἔτσι.
ἢ τὴν αὐλόπορτα σοῦ σηκώνουμε ἢ τὸ στέγαστρό της,
ἢ τὴν κοπελλάρα ποὺ κάθεται στὸ σπίτι μέσα.
εἶναι μικρούλα βέβαια, ἀλλὰ τόσο τὸ καλλίτερο,
γιὰ νὰ τὴ σηκώνουμε κι ἐμεῖς ἀκόμη εὐκολώτερα.
κι ἂν φέρῃς νὰ μᾶς δώσῃς κάτι, νᾶναι κάτι μεγάλο.
ἔλα ἄνοιξε τὴν πόρτα σου μπροστὰ στὴ χελιδόνα.
δὲν εἴμαστε γέροι ἄνθρωποι, εἴμαστε παιδάκια.

…ᾯσμα διαιρούμενο κατὰ τὴ γνώμη μου σὲ τρεῖς στροφές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες μία εἶναι τὸ ἡμερολογιακὸ ἄγγελμα, μία τὰ αἰτήματα τῶν χελιδονιστῶν, καὶ μία οἱ ἀπειλές των σὲ περίπτωσι μὴ ἐκπληρώσεως τῶν αἰτημάτων τους. αὐθεντικὸ παιδικὸ τραγούδι. οἱ στροφὲς β΄ καὶ γ΄, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δυὸ ἀναφορὲς τῆς χελιδόνος, εἶναι τὸ ἀρχαιότερο μέρος καὶ προέρχονται ἀπὸ εἰρεσιώνη φθινοπωρινῆς ἰσημερίας καὶ πρωτοχρονιᾶς. …ἡ α΄ στροφὴ ὅμως, ποὺ εἶναι καὶ σὲ διαφορετικὸ μέτρο, καὶ οἱ δύο παρακάτω ἀναφορὲς τῆς χελιδόνος εἶναι τὸ νεώτερο κομμάτι τὸ προστεθειμένο μετὰ τὸ 432 π.Χ. καὶ ἀναφέρονται σὲ ἐαρινὴ ἰσημερία καὶ πρωτοχρονιά. εἶναι τὸ κυρίως χελιδόνισμα.

Ο Αθηναίος σημειώνει ότι το χελιδονίζειν ήταν για τους Ροδίτες, ένα είδος αγερμού (συλλογή χρημάτων, όπως στα σύγχρονα κάλαντα) και διασώζει ένα τέτοιο τραγούδι μνημονευόμενο από τον Θέογνι στο δεύτερο βιβλίο του “Περί θυσιών” στη Ρόδο.

Υπάρχει μάλιστα κι ένας συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο αρχαίο και σύγχρονο χελιδόνισμα, που κατέγραψε τον 12ο αιώνα ο Γάλλος κληρικός Benoit όταν άκουσε να το τραγουδούν Έλληνες μαθητές στο Collegio Greco στη Ρώμη.

Οι στίχοι που κατέγραψε ο Benoit (στο βιβλίο του Liber Politicus) έχουν εντυπωσιακή ομοιότητα με τα σημερινά κάλαντα. Επιπλέον, μάλιστα και το φιλοδώρημα που ζητούν οι καλαντιστές παραμένει το ίδιο από την αρχαιότητα !

Μουσικό Σχολείο Ρόδου - Κάλαντα του Μάρτη

Μουσικό Σχολείο Ρόδου - Κάλαντα του Μάρτη

EuDaMuS 2025 - Χαρταετοί (Kites)- Μ.Θεοδωράκης - 1ο Δημ.Σχ.Παπάγου, Μελωδίες από παιδιά